

УДК 339.9

DOI 10.18372/2786-823.1.18150

Сергієнко Тетяна Іванівна

кандидат політичних наук, доцент,

доцент кафедри міжнародних відносин та соціально-гуманітарних дисциплін,

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,

м. Дніпро, Україна

Sergienko7921@gmail.com

СПЕЦИФІКА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** У цій статті досліджено особливості формування професійної компетентності майбутніх фахівців сфери міжнародних відносин у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти. Розглянуті сутнісні характеристики компетентностної моделі формування професійної компетентності майбутніх міжнародників та вимоги до методики навчання.*

***Ключові слова:** компетентності, професійна компетентність, професійна діяльність, фахівець сфери міжнародних відносин.*

***Annotation.** This article examines the peculiarities of the formation of professional competence of future specialists in the field of international relations in the process of professional training in institutions of higher education. The essential characteristics of the competence model of the formation of the professional competence of future internationals and the requirements for the training methodology are considered.*

***Key words:** competencies, professional competence, professional activity, specialist in the field of international relations.*

Вступ. Актуальність питання щодо специфіки формування компетентності майбутніх фахівців у сфері міжнародних відносин у процесі професійної підготовки у вищих навчальних закладах зумовлена тим, що передумовою реалізації економічного потенціалу кожної країни є активна участь цієї держави в міжнародному співробітництві на основі належного дотримання принципів і норм міжнародного права, всебічного розвитку передусім міждержавних відносин і взаємного проникнення економіки.

Масштабна агресія російської федерації проти України мала спочатку приховані форми, а з 2014 року увійшла у фазу війни, яка через вісім років переросла у повномасштабне вторгнення, порушення територіальної цілісності та політичної незалежності нашої країни. Війна докорінно вплинула на якість освіти. Деякі здобувачі вищої освіти почали навчатися онлайн, деякі навіть були змушені покинути країну в пошуках безпеки. Тож, події, що відбуваються сьогодні в Україні, впливають не лише на здобувачів вищої освіти вищих навчальних закладів, а й на суспільство в цілому, що унеможливорює його гармонійний розвиток без конкурентоспроможних фахівців.

Мета статті – розглянути специфіку формування компетентності майбутніх фахівців сфери міжнародних відносин у процесі професійної підготовки в закладах вищої освіти в умовах сьогодення.

Результати дослідження. Всі процеси успішного соціально-економічного розвитку в значній мірі визначаються рівнем підготовки висококваліфікованих фахівців. Тому сьогодні нам потрібні люди, які будуть активними учасниками конструктивних економічних, політичних і духовних процесів. Вкрай важливі фахівці, які певною мірою володіють інноваційними технологіями. Реальні виклики, які сьогодні постають перед вітчизняною освітою, - це її якість, проблеми соціально-економічного характеру, відтік людського капіталу, нестабільність і небезпека. Всі вони негативно впливають на майбутніх фахівців і призводять до погіршення їхніх освітніх можливостей. Таке становище може мати довгострокові наслідки для їхнього майбутнього, зокрема

недостатню кваліфікацію та освіту для кар'єри та отримання кращої заробітної плати.

Дослідження проблем формування професійної компетентності майбутніх фахівців, питань щодо спрямування освіти у бік набуття певних компетентностей та інновацій у сучасному начальному процесі висвітлюється в роботах багатьох науковців. Проте, незважаючи на доволі великий науковий інтерес до даної проблеми, сьогодні залишаються дискусійними певні питання, які вимагають визначення специфіки формування й оновлення комплексу компетентностей майбутніх фахівців сфери міжнародних відносин.

У контексті даного дослідження варто розглянути визначення поняття «професійна підготовка майбутніх фахівців у сфері міжнародних відносин», під яким розуміють організований, безперервний, цілеспрямований процес формування і розвитку у здобувачів вищої освіти необхідних для фахової діяльності професійних компетентностей, який здійснюється в закладах вищої освіти різних форм власності, які здобувають кваліфікацію за освітньо-професійними програмами за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр» та «магістр» зі спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації, регіональні студії».

Міжнародні відносини – це складний механізм взаємодії на різних рівнях, який може зрозуміти лише фахівець у цій галузі. Спеціаліст з міжнародних відносин, суспільних комунікацій і регіональних студій - це фахівець у галузі зовнішньої та світової політики, міжнародних відносин, міжнародної безпеки та конфліктології і міжнародних комунікацій. Він відіграє важливу роль у формуванні позитивного іміджу країни, а також сприяє розумінню та просуванню її інтересів у міжнародній арені.

Метою підготовки майбутніх фахівців у галузі міжнародних відносин у закладах вищої освіти є формування особистості, здатної до багатогранної ефективної діяльності та самовдосконалення впродовж життя, як всебічно розвиненої, цивілізованої, високоосвіченої та високоорганізованої особистості [6, с. 12]. Особистість фахівця в галузі міжнародних відносин повинна

відрізнати чіткість цілей і соціально значущі ціннісні орієнтації, творче ставлення до праці, прагнення до високої продуктивності праці, до постійного саморозвитку [1, с. 206].

Отже, сучасний фахівець у сфері міжнародних відносин - це фахівець, який повинен вміти розбиратися в складних механізмах щодо взаємодій на різних рівнях, мати систематичне мислення та здатність відокремлювати первинне та вторинне при аналізі різних проблем. Розв'язання їх передбачає орієнтацію системи підготовки майбутніх фахівців зі сфери міжнародних відносин на досягнення здобувачем вищої освіти професіоналізму у своїй діяльності. Професіоналізм - це поєднання теоретичних знань, практичного досвіду та професійних навичок у міжнародній сфері. Очевидними також є організаційні потреби, поява яких зумовлена необхідністю підготовки фахівців найширшого профілю, здатних вирішувати практичні та теоретичні проблеми сьогодення та завтрашнього дня [3, с. 466].

Також, зазначимо, що процес формування професійної компетентності майбутнього фахівця сфери міжнародних відносин у закладах вищої освіти повинен реалізуватися через різні форми, методи і засоби організації освітнього процесу. Найбільш ефективними з них є: практична діяльність (на семінарах і практичних заняттях); лабораторна робота; позааудиторна діяльність (навчальна, виробнича, переддипломна та інші види практик); форми самостійної роботи - конференції, науково-педагогічні брифінги (консультації), курсове проектування (курсів роботи), дипломне проектування (кваліфікаційні магістерські роботи); традиційні методи - лекції, розповіді, бесіди, практичні справи, науково-дослідницькі завдання, заліки, іспити та інші, а також інноваційні методи - дискусія, обговорення проблемних питань, евристична бесіда; відео-презентація, електронні курси; тренінги, «мозковий штурм», метод синектики, дидактичні та моделюючі ігри та інше.

Ситуація на сучасному ринку праці така, що від випускника потрібно різнопрофільна підготовка і поєднання навичок аналізу проблеми, постановки завдання, знаходження оптимального рішення із застосуванням сучасних

засобів і методів [4, с. 151]. Розглядаючи специфіку формування професійної компетентності майбутніх фахівців сфери міжнародних відносин необхідно акцентувати увагу на вивченні особливостей щодо вмінь здійснювати кількісну та якісну оцінку явищ і зв'язків у світогосподарських процесах, моделювати їхню динаміку, визначати тенденції та прогнозувати розвиток, вирішувати логістичні задачі міжнародного характеру із застосуванням лінійного програмування. А задля поглибленого освоєння загальних закономірностей розвитку світової економіки та вивчення фундаментальних проявів і особливостей функціонування основних форм міжнародних відносин необхідно мати уявлення про систему теоретичних знань та методологію [2, с. 53].

Це пояснюється тим, що міжнародні відносини за своєю суттю складні. І це пов'язано, по-перше, зі значною кількістю країн, їх угруповань та міжнародних організацій, які є суб'єктами міжнародних відносин. По-друге, на складність і характер цих відносин істотно впливає соціально-політична структура країн або їх угруповань. Цілком зрозуміло, що певні особливості у відносинах існували і існують між країнами з різними соціально-економічними системами. Водночас слід зазначити, що розвиток міжнародного співробітництва сприяє не тільки функціонуванню національного економічного механізму, а й дозволяє підтримувати та зміцнювати мир між усіма міжнародними акторами, створювати систему міжнародної безпеки, певною мірою уникати військових конфліктів під час вирішення спірних питань та вирішувати глобальні проблеми [5, с. 394].

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що для формування компетентностей майбутнього фахівця сфери міжнародних відносин пріоритетом має слугувати набуття навиків дискусії, рефлексійності та критицизму щодо суспільно-політичних процесів та потрібно розвивати комунікаційні компетентності (уміння управляти інформацією та знаходити компроміс).

Тож, з урахуванням вищезазначеного, можемо стверджувати що найважливішими складовими соціально та культурно орієнтованої моделі

сучасної професійної підготовки майбутнього фахівця сфери міжнародних відносин є: формування та розвиток навичок спілкування, систематизованих поглядів на світ і місце людини в ньому, формування громадянської позиції та усвідомлення професійної відповідальності за прийняття рішень. Наукове знання політичного процесу та вміле використання аналізу й оцінки світогосподарських явищ і процесів у контексті національних інтересів України та ефективне використання методико-практичного інструментарію міжнародних відносин допоможуть захищати і відстоювати як власні політичні погляди, права та свободи так і інтереси нашої держави на міжнародному рівні.

Список використаних джерел

1. Балануца О. Саморозвиток майбутніх дипломатів у процесі професійної підготовки. Соціальна робота та соціальна освіта. 2021. № 2(7). С. 205 – 211. URL: <http://srso.udpu.edu.ua/issue/view/14699>; https://library.udpu.edu.ua/library_files/soc_robota_soc_osvita/2021_2/21.pdf (дата звернення: 30.10.2023).
2. Коптєв О. С. Публічна дипломатія як технологія зовнішньої політики України. *Міжнародні та політичні дослідження*. 2023. Вип. 36. С. 51-60. URL: <http://heraldiss.onu.edu.ua/article/view/288707> (дата звернення: 30.10.2023).
3. Кулініч М. Освітня підготовка дипломатів: сучасний контекст. *Україна дипломатична*. 2013. Вип. 14. С. 464 - 475.
4. Сергієнко Т.І. Вплив сучасної освіти на сталий розвиток суспільства. *Освіта як чинник формування креативних компетентностей в умовах цифрового суспільства*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції 27-28 листопада 2019 року / Ред.-упорядник: д.філософ.н., проф. В.Г.Воронкова. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. С. 150 - 152. URL: <http://vestnikzgia.com.ua/article/view/189242> (дата звернення: 30.10.2023).
5. Сергієнко Т.І. Формування професійної компетентності майбутніх фахівців сфери міжнародних відносин шляхом набуття навичок аналізу й оцінки світогосподарських явищ при вивченні міжнародних економічних

відносин. *Формування компетентностей обдарованої особистості в системі позашкільної та вищої освіти.* 2023. № 1. С. 390 - 400.
URL:<https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/FCS/article/view/17522> (дата звернення: 30.10.2023).

6. Ціватий В. Г. Дипломатія і підготовка дипломата ХХІ століття: традиції, інновації, моделі. *Науковий вісник Дипломатичної академії України.* 2004. Вип. 10(1). С. 11-31.